

« zurück blättern vor »

**FARBOWAĆ** v. imp., ab 1534; auch *farbić*. 1) ‘färben, etwas mit Farbe tränken, in einer bestimmten Farbe bemalen’ – ‘barwić, nasycać barwą, malować na jakiś kolor’: 1534 FalZioł I 121d, SPXVI *tuż w ktorymby wrzało to ziele / farbuie włoŕy*. o 1588 GostGosp 132, SPXVI *czerwone wino będzie cudne / iedno to vmieć czynić: á miánowicie / przyŕmáżywŕzy iągód bżowych vŕtałyeh: czym teraz máłmázyą żydowie Tureccy fárbuią*. o 1595 KmitaSpit C5, SPXVI *Owo rozna ná roznych mieyŕscách woyná byłá / A krew po fáme boki bárány fárbilá*. o 1609 Petr.Hor. 2 F, L o 1691 Bardz. Luk. 48, L *Morze się wŕŕŕŕkwo fárbuiie, Trup płýnácy okrętom przyŕŕŕŕp zaŕŕŕŕpue*. o vor 1807 Czart.Mscr., L NB. *było zwyczaiem u Polaków, i jeŕt dotąd u Turków, farbować wŕpól mniéy lub więcéj ogony koniom, mianowicie siwym, żółto osobliwie i czerwono*. o (1869) 1949 Lam J.Świat 26, DOR *Futro pani naczelnikowej miało tylko kołnierz tumakowy, pod spodem zaś były proste lisy, czy nawet farbowane króliki*. o 1930 Boy Flirt IX 22, DOR *Co wieczór farbuje się na Murzyna i dmie co sił w saksofon*. o 1951 Bron.W.Nadz. 43, DOR *Noc już świtem farbuje*. o 1952 Pol.Szt.Lud. s.282, DOR *Portki latem do roboty szyte były z płótna parcianego, czasem farbionego na granatowo lub czarno*. – SPXVI, MAĆZ, ČN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR. 2) ‘beschönigen, etwas nicht mit der Wirklichkeit übereinstimmend darstellen, fälschen’ – ‘upiększać, przedstawiać niezgodnie z rzeczywistością, fałszować’: 1562 RejZwierz 133v, SPXVI *Ano trudno poŕtawką / nieprawdę fárbować*. o 1597 GosłCast 47, SPXVI *Dla czegóz bym ia zmyŕláć y pokrywác miátá Stówkiem piéknym niecnotę / y fárbować ŕmiátá? Gdyż chwale / kiedy kto zły niepokrywa złości*. o (1650) 1692 Star.Ref. 102, L *Lichwiarzu! farbuj ty to swoje rzemiesło, iako raczysz, przecięż ty zdzieraczem*. o 1755–1756 Min.Ryt.1 228, L *Znam cię wŕkroś, znam po sierci, farbowany lisie*. o †1834 Gosł.M., Sw *Tychci ja nie lubię, które F[[arbowany]] wŕtyd noŕzą*. o (†1902) 1904 Bem Studia 306, DOR *Obok tej hipokryzji, ubranej w strzepki kościelnych efektów, przedstawia nam autorka farbowaną cnotę wielkiego tonu i zacisza domowego, pod tytułami kobiecych imion Olimpii i Teresy*. o 1930 Boy Flirt IX 123, DOR *Autor daje nam Polskę trochę z nieprawdziwego zdarzenia, trochę konwencjonalną, nijaką. Co więcéj, trochę farbowaną*. – SPXVI, TR, L (fig.), SWIL (fig.), SW (stp. przen.), LSP, DOR (przen.). 3) ‘die Farbe verlieren, abfärben, verschmutzen’ – ‘puszczać kolor, brudzić’: vor 1807 L *Granatowy i czarny kolor, kiedy nie bardzo dobry, koszule farbuie*. o vor 1900 Sw *Sukno, ściana farbuje*. – L, SWIL, SW, LSP, DOR. 4) ‘über Tiere: bluten’ – ‘o zwierzyńie: broczyć krwią’: 1859 Wol.Poezje II 79, DOR *Ot, pędziłem był za kotem – pal do niego! – już farbował; pal raz jeszcze! gdy*

*spudłował, gdzieś mi zniknął.* ◦ †1889 Wodz.Wspom. 167, SŁŁOW *Odyniec [...] wprowadzie farbuje, lecz jasną farbą.* ◦ 1925 Grąb.Wspom. 38, DOR *Nagle krzyknął radośnie: "Patrz pan, patrz! farbuje (...) Rzeczywiście na trawie i na krzakach, w pewnych odstępach wyraźnie widać było ślady krwi. Zwierz uchoił szybko.* – SWIL (myś.), SW (myśl.), LSP (myśl.), DOR (łow.). ◦ **Var:** *farbić* v. imp., 1595 KmitaSpit C5, SPXVI – SPXVI, L, SWIL, SW (m. u. gw.), LSP, DOR; *farbować* v. imp., 1534 FalZioł I 121d, SPXVI – SPXVI, MAČZ, CN, TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR. ◦ **Etym:** nhd. *färben* v., 'etw. oder jmd. Farbe geben; entfärben; beschönigen', GRI, nur für Inh. 1, 2, 3. ◦ **Konk:** *barwić* v. imp., bel. seit 1455, STP, zuerst geb. CN. †*malować*. ◦ **Der:** *farbownik* subst. m., 'Pflanzenart, die zum Färben verwendet wird', 1564 SienLek 255 Xv, SPXVI, zuerst geb. CN, nur für Inh. 1; *ofarbować* v. pf., 1565 RejAp 133v, SPXVI, zuerst geb. L, nur für Inh. 1, 2; *przyfarbować* v. pf., 1568 Rej Zw. 17b, L, zuerst geb. L; *zafarbować* v. pf., (1579) 1629 J. Kchan.Ps. 97, L, zuerst geb. L; *farbownia* subst. f., 'Färberei', [hapax] 1588 Calep 123b, SPXVI, nur für Inh. 1; *farbowny* adj., 1588 Calep 457b, SPXVI, zuerst geb. CN, nur für Inh. 1; *ufarbować* v. pf., 1609 Petr.Hor.2 F, L *Wełna, gdy się ufarbuie, do pierwszėy białoścĳ iuz nigdy nie przyjdzie.* Zuerst geb. L; *poifarbować* v. pf., 1618 TasKochGoff 229, SP17, zuerst geb. L, nur für Inh. 1; *sfarbować* v. pf., 1638 Otw.Ow. 143, L s.v. *farbować*, zuerst geb. SWIL; *dofarbować* v. pf., zuerst geb. L, nur für Inh. 1; *nafarbować* v. pf., zuerst geb. L, nur für Inh. 1; *podfarbować* v. pf., [hapax] †1906 Spas., SW, zuerst geb. L, nur für Inh. 1; *odfarbować* v. pf., zuerst geb. L; *przefarbować* v. pf., †1887 Krasz., SW, zuerst geb. L; *rozfarbić* v. pf., [hapax] 1825 Malcz., SW, zuerst geb. SW, nur für Inh. 1; *farbówka* subst. f., 'junge Gans, Ente oder Fasan', †1902 Dygas.Now. VII 93, SŁŁOW, zuerst geb. SWIL, nur für Inh. 1; *farbowik* subst. m., 'junger Birkhahn', [hapax] 1938 Łow.Pol. 30, DOR, zuerst geb. SW, nur für Inh. 1; *farbowiec* subst. m., 'Jagdhund', 1937 Łow., SŁŁOW, zuerst geb. SW, nur für Inh. 4; *farbonica* subst. f., 'gefärbter Rock', zuerst geb. SW, nur für Inh. 1; *farbonka* subst. f., 'gefärbter Rock', [hapax] 1953 Rein.Druki 45, DOR, zuerst geb. DOR, nur für Inh. 1. ❖ †*Farba* (Inhalte 1, 2, 4) und *farbować* (Inhalte 1, 2) wurden wohl etwa gleichzeitig entlehnt und auch von den Sprechern zueinander in Verbindung gesetzt. *Farba* 'Blut' ist viel früher belegt als *farbować* Inhalt 4, so daß letztgenanntes inhaltlich als eine Ableitung von *farba* anzusehen ist. Zu *farba*, *farbka*, *farbiczka* 'Schminke' scheint es keine entsprechende Form von *farbować* zu geben. Vgl. †*malować*.